

Abonamentele

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., $\frac{1}{4}$ an 2 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună
 mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., $\frac{1}{4}$ an 3 fl. 50 cr.,
 $\frac{1}{2}$ an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

$\frac{1}{4}$ an 10 fr., $\frac{1}{2}$ an 20 fr., 1 an 40 fr.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

Insertiunile

Un șir garmond prima dată 7 cr.,
 a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.,
 și timbru de 30 cr.

Redacțiunea și Administrațiunea:
 Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 3.

Se prenumără și la poște și librării.

Un număr costă 5 cr.

Epistole nefrancate nu se primesc.
 Manuscripte nu se înapoiază

Cu 1-a Octomvrie v. 1887

se începe

Abonament nou

la

„Tribuna“.

Prețurile abonamentului sunt însemnate în capul foii.

Abonamentele se fac cu multă lesnire atât în Monarhie cât și în România prin mandate postale (*Posta-utalvány — Post-Amweisung.*)

Se recomandă abonarea timpurie pentru regulata expediție a foii.

Domnii abonenți sunt rugați a ne comunica eventual pre lângă localitatea, unde se află, și **posta ultimă**; ear' domnii abonați vechi spre ușurare pot lipi pe mandatul postal **adresa tipărită** dela fâșiile, în cari li s'a trimis diarul până acuma.

Administrațiunea diarului

„Tribuna“.

Sibiu, 2 Octomvrie st. v.

Hotărîrea Domnului General Traian Doda de a nu lua parte la deliberările dietei din Budapesta, motivarea bărbătească și sinceră a acestei hotărîri, întreaga eșire în primul plan al acestui distins și iubit fruntaș al nostru este unul din cele mai însemnate evenimente în viața noastră politică.

După-ce în cea din urmă campanie electorală candidații parlamentului național român au căzut toți afară de dl general Traian Doda, a urmat un întreg șir de fapte menite a produce în Români sentimentul, că guvernul este hotărît a merge până la extrem cu lipsa lui de cruțare. Cea mai aspră din aceste fapte, arestarea ca din senin a Drului Vasile Lucaciu, ținea încă spiritele în viață emoțiune, când Maiestatea Sa, Împăratul și Regele nostru a sosit în Ardeal, și guvernul a profitat de ocaziunea aceasta, pentru-ca se producă în marea mulțime a

celor naivi sentimentul, că sîntem disgrățiați noi Români, pentru-că nu voim să-l servim pe el, și că numai aceea, care îl servește pe el, pot să se bucure de grația Monarchului și se bucură de ea poate chiar și dacă n'ar fi vrednici de aceasta.

N'are deci să se mire nimeni, dacă grea este atmosfera, în care am ajuns, și pretutindenea întîmpinăm oameni deprimați. Căci multă hotărîre bărbătească, multă tărie de convingeri, multă credință în viitor să cere, pentru-ca după o rezistență zadarnică de douăzeci de ani să mergi voios înainte, mereu înainte.

În mijlocul acestei deprimațiuni glasul bărbătesc al generalului Doda răsună ca o veste înveselitoare, care-i tredește pe cei slabi din amoriștea lor și-i mângăie pe cei tari în hotărîre.

Și binecuvînta-vor fiii și nepoții nostri numele omului, care i-a chemat astfel la împlinirea datoriilor lor.

Noi cu toate aceste stăm cuprinși de cele mai grele îndoieli în fața scrisorii, prin care dl general Traian Doda își motivează hotărîrea de a nu lua parte la lucrările parlamentului ungar.

Sînt acum trei ani și jumătate, la 25 Aprilie 1884, în primul articol al primului număr din „Tribuna“, lămurind programul, pe care ne-am angajat a-l susține și l-am și susținut după cea mai bună convingere până în ziua de astăzi, am ținut următoarele:

„E o dezvoltare națională românească în țările supuse coroanei Sfântului Stefan cu puțință: acesta e principiul, dela care nimeni nu se poate abate, fără-ca să intre în conflict cu sentimentul public al Românilor și să alunece pe un teren primejdios atât pentru patriă, cât și pentru națiunea noastră.“

„Zadarnic am stărui în acest sens, zadarnică ni-ar fi silința de a dovedi prin lucrarea noastră, că e cu puțință dezvoltarea națională, dacă măsurile luate de puterea publică și atitudinea concetățenilor nostri maghiari ni-ar face viața imposibilă, căci, perțind încrederea publicului nostru, am fi lipsiți de puțință de a servi cauza publică.“

„Impinși în mod fatal spre dezvoltare și jigniți la tot pasul în mersul lor, concetățenii nostri români stăruie, ca să le fie susținută cauza cu energie, cu violență chiar, și dacă stările de lucruri nu se vor schimba, mai curînd ori mai târziu, *moderațiunea*, pe care o recomandăm, va trebui să fie luată drept *servilism*: nu a noastră va fi dar' vina, dacă, propagînd spiritul de moderațiune, vom rămîne în cele din urmă izolați și ne vom retrage, lăsînd terenul de luptă pentru cei ce cred, că numai prin violență se poate restabili echilibrul în viața publică a patriei noastre.“

Așa am ținut în ziua, când pentru întâia-ora am intrat în publicitatea patriei noastre.

Astăzi, după trei ani și jumătate, unul dintre cei mai leali cetățeni ai țerii, un bărbat cu mare autoritate, Generalul Traian Doda, spune într-o scrisoare adresată președintelui camerei de deputați, că politica actualului guvern „în cele din urmă consecunțe ale ei amenință a face viața și dezvoltarea națională a poporului român preste puțință aici în Ungaria“, și că parlamentul, luîndu-i mandatul, la care nu vrea să renunțe, îi va da lumii dovada, „că poporul român, cel puțin acum, nu are loc în cadrul constituțiunii ungare!“

Ei bine! Generalul Traian Doda nu se pune el în conflict cu sentimentul public al Românilor?

Nu mai sînt Români așa ca acum trei ani și jumătate?

Timpul, de care ne temeam noi în ziua, când a apărut primul număr din „Tribuna“, este el oare atât de apropiat?

Silințele noastre fost-au ele zadarnice?

Sîntem oare aproape de terenul „primejdios și pentru patria și pentru națiunea noastră?“

„Moderațiunea“ începe ea să fie luată drept „servilism“?

Români să-și pună toți mâinile pe inimă și să-și tragă seamă cu ei înșiși: își găsesc ori nu loc în cadrul constituțiunii ungare?

Noi ne-am pronunțat sînt acum trei ani și jumătate: să vedem acum ce mai ție și alții.

Un singur lucru avem deocamdată de ținut: „nu stă nicăiri scris, că Ungaria trebuie neapărat să fie guvernată de niște oameni ale căroră politică „în ultime consecunțe ale ei amenință a face viața și dezvoltarea națională a poporului român preste puțință“, nici stă nicăiri scris, că constituțiunea ungară trebuie neapărat să fie așa, ca poporul român să n'aibă loc în cadrul ei.“

Monarhia are trebuință de brațele Românilor și de inimile lor: va trebui deci să le facă loc în viața publică a patriei lor. Așa cer resoanele de stat, ear' aceste sînt mai presus de interesele particulare ale unei mici și — la urma urmelor — neînsemnate părți din monarhie.

Căci generalul Traian Doda nu este singurul Român, care e „totdeauna gata să moară“ pentru națiunea sa, nu singurul, care își pune datoria morală mai presus de prescrierile legale!

Generalul e numai general, cel mai ilustru și mai vrednic dintre toți, care cer să li se facă loc în viața publică a patriei lor.

„Luați-vi-!l!“ — ne vor răspunde poate susținătorii actualului guvern.

„Asta nu!“ — le țiecem noi: „O să ni-l dați voi înșivă!“

„Correspondența din Sibiu“.

Am aflat, în sfîrșit, însă nu dela domnul Bibescu, cine este autorul corespondenței „din Sibiu“, de care biroul de presă din Budapesta și oficioșii din Cluj au profitat spre a-i denunța pe aderenții din Sibiu ai partidului național atât „lumii“, cât și procurorilor ung. reg. în special.

Autorul este la București, și publicînd „corespondența“, ca primită din Sibiu, „Unirea“, și-a amăgit cetitorii, a minșit, căci „minciună“ va să țiecă în românește afirmarea unui neadevăr, despre care cel-ce afirmă scie, că neadevăr este. Dar' aceasta îi privește pe cetitorii „Unirii“: dacă nu se supără ei, că minciuni li se spun, n'avem nici noi cuvinte de a ne supăra.

Datată anume „din Sibiu“ corespondența mai era însă și un act de *perfidie*, căci autorul ei, spunînd lucruri, pe care aici „la Sibiu“ legea le pedepsește, susținea, că acela, care le-a spus,

Foia „Tribunei“.

Rusalin pëcurarul.

Poveste.

De

Nicolae Trimbișoniu.

(Urmare.)

Plîns'au destul cu amar
 Dar' toate-au fost înzadar.
 Poruncei Dumneșcesci
 Și voinței cei pronesci
 Fie rea sau fie bună,
 Trebuiau să se supună.

Multe liturghii plăteau
 Cu pomeni fi pomeneau,
 Sărării îi miluiau,
 Multe daruri le făceau,
 Lipsiții-i ajutorau,
 Intristații-i mîngăiau.
 Nici ei încă nu uitau
 Lui Dumneșcu să rugau
 Pentru părinții iubiți
 Cei din viață eșiți;
 Păcatele să le ierte,
 Pentru ele să nu-i certe,
 Sufletul să-l odichnească
 În fericirea cerească.

Aste fapte de tot bune,
 De cari sînt cam rari 'n lume,

Dumneșcu le și primea;
 Pe ei încă-i dăruia,
 Cu iertare de păcate,
 Și deplină sănătate.
 Intru toate le da spor
 La lucru greu ajutor,
 Vitele le înmulțea
 Țarinele le rodea,
 Încât cum vremea trecea
 Tot mai tare 'mbogățea.

Să dusesse 'n lume veste
 De Rusalin din poveste,
 Și de Floarea cea frumoasă
 De nevasta cea aleasă,
 Că-s fără seamă bogați
 De bunătăți încăreți.
 Dară când e de lucrat,
 Lucră până-n înserat.

Vremea tace și tot trece,
 Nici nu scim cum să petrece,
 Mai ales la Rusalin,
 Când nu simțea nici un chin,
 Ci viață fericită
 Lîngă Florica iubită.

Într'un an foarte mănos,
 Fiind și timpul frumos,
 Pe la Sân-Petru de vară,
 Rusalin, ședînd afară,

În pridvor, cu-a lui mireasă,
 Cu Florica cea frumoasă,
 Așa țieca cătră ea:
 — „Tu Florică draga mea!
 „Ian ascultă ce-ți vorbesc
 „Ce-am gîndit să isprăvesc.
 „Scii că avem turme mari,
 „Cu treizeci de pëcurari,
 „Cari sînt harnici slugitori.

„În lucru străduitori.
 „Nici slugile nu sînt boi
 „Ci sînt oameni ca și noi;
 „Deci trebuie să-i cinstim,
 „Cu ce-avem să-i omenim.
 „Sciu c'am fost și eu odată,
 „Servitor la alpi pe plată,
 „Mă sileam lucrăm în greu,
 „Tot pentru stăpînul meu;
 „Și foarte bine-mi cădea,
 „Când vorbă bună-mi dedea,
 „Cu ceva mă omenea,
 „Ori ceva cînte-mi făcea,
 „Deci, haide ne pregătăm
 „Pe pëcurari să-i cinstim
 „Căci vădînd ei ce-am făcut,
 „Lucru lor bun și plăcut,
 „Tare se vor bucura
 „Și tot mai mult vor lucra.

„Gătesce-te draga mea,
 „Cu ce mai bun vei avé,

„Taie vre-o cincideci de pui,
 „Că de-acea sînt destui,
 „Taie găște, taie rațe,
 „Fă plăcinte cu dulceță,
 „Fă paste și colaci,
 „Umpluți cu nuci și cu maci,
 „Fă buciurmasi, cocături,
 „Aluaturi prăjituri.
 „Și ce mai scii tu că-i bun,
 „La un prînz mare comun,
 „Eu încă mă voi gîndi,
 „Vinul nu ne va lipsi,
 „Și căci sînt și fluerași,
 „Ear' feciorii-s dragălași,
 „Câte-va fete le-om duce,
 „Să fie jocul mai dulce,
 „Să-și petreacă împreună,
 „Să-aibă și ei o zi bună,
 „O zi frumoasă și mare,
 „La această sêrbătoare.“

Florica bine-asculta,
 Până Rusalin gata,
 Apoi îl îmbrățișa
 Grumadii îi cuprîndea,
 Cu iubire 'l săruta,
 Și așa îi răspundea:
 — „Bine țieci, zău, dragul meu,
 „Să te țină Dșeu,
 „Îndată voi pregăti
 „Ce mai bune sciu c'ar fi.

se află aici „la Sibiu”, și procurorul n'are decât să-l caute între oamenii, care îi vor fi denunțiați drept „correspondenți” ai ziarelor din Sibiu. Ear' denunțianți sînt la Sibiu: dovadă că tot atunci, când a apărut corespondența „din Sibiu”, „Tribuna” a fost denunțată drept organ al marelui partid daco-român, ear' despre unul din colaboratorii ei se susținea, că a fost ori are să fie revocat la București.

În același timp se produce o încordare între membrii din Sibiu ai partidului național. Căci dacă adevărat este, că unul dintre dinșii a trimis acea corespondență la „Unirea”, el trebuie să fie aflat și exclus din partid.

Se produce, în sfîrșit, o turburare între Români din Sibiu: căci dacă adevărat este, că un Român din Sibiu, dar' nu un aderent, ci un adversar al partidului național a trimis acea corespondență la „Unirea”, partidul, național trebuie să-l afle, ca să-l înfiereze.

Ei bine! în numărul dela 30 Septemvrie „Unirea” declară, că *correspondentul nu e dintre afiliații „Tribunei”*.

Luăm act despre această declarațiune și ne rezervăm a ne folosi la timpul cuvenit de ea.

„Unirea” ea însăși ne spune, că *autorul* acelei corespondențe e unul din adversarii din Sibiu ai „Tribunei”. Înțelegem „autorul” intelectual, inspiratorul ei, căci manuscriptul dat la tipografia, unde se tipărește „Unirea” e scris de un om, care se află la București și care chiar după declarațiunea „Unirii” este numai un mijlocitor, o unealtă a autorului „din Sibiu”.

„De sub grămada aceasta de nimicuri stupide își scoate nasul o pretenție, dice „Unirea”, o constantă și pasionată pretenție: să nu se mai scrie de aici despre politica Românilor transcarpatini ori să se scrie cum comandă *ramolitul oracol* din Sibiu”.

Ba să se scrie; să scrie cine ce vrea și cum vrea, dar' să scrie ca *om cinstit*, nu în formă de corespondențe primite de aici, ci ca prostii ori mișelii deitate pe *propria răspundere*. Și buna reputațiunea țerii aceleia ar mai cere, așa credem noi, ca să nu scrie mai ales oamenii, care ori fac abuz de libertatea de presă ori nimic nu știu și nimic nu înțeleg. —

Criza școlii de fete din Sibiu.

Comentar

la hîrtia ddo 21 Septemvrie a. c. prin care prezentasem onoratului comitet al Asociațiunii transilvane abdicarea dela direcțiunea școlii civile de fete cu internat.

Fiind în actul adresat comitetului Asociațiunii transilvane cuprins numai rezultatul unui șir mai lung de premise, cari au trebuit să aibă drept concluziune abdicarea, îmi voi lua voia, pentru o mai deplină orientare, a pune sub ochii publicului și aceste premise.

Presupunînd cunoscute din rapoartele comitetului Asociațiunii către adunările generale din Dej, Brașov, Orăștie și Sibiu, din procesele verbale ale ședințelor comitetului publicate în „Transilvania”, foia Asociațiunii și din rapoartele publicate la timpul seu prin ziarele române, peripectivile, prin cari cestiunea zidirii școlare și cestiunea organizării școlii au trecut, de când pentru prima oară se ventilase întrebarea înființării unei școli superioare române de fete, voi începe cu deslușirile ce voiesc a da, dela termi-

nul, când lucrările pregătitoare mai înaintate au făcut pe comitet să se gîndească la deschiderea școlii.

În urma promisiunilor făcute și în urma zorului ce se dădea din mai multe părți, comitetul Asociațiunii hotărîse, ca deschiderea școlii și a internatului să se facă cu începerea anului școlastic 1886/7, deși multe din lucrările, cari priveau edificiul și investirea lui ca școală și internat, erau încă departe, departe de a fi astfel completate, încît totul să se poată preda gata direcțiunii școlare și corpului învățătoresc. Drept aceea se publicase destul de timpuriu concursul pentru posturile de învățători, și pe baza cererilor intrate se aleseră în o ședință trei învățători, ear' în altă ședință de mai tîrziu învățătoarea, în persoanele cunoscute onoratului public din diferitele publicațiuni și rapoarte ale comitetului. Toți, cu excepțiunea învățătoarei, erau tineri cu studii academice, toți zeloși și devotați cu trup și suflet causei, pentru care se angajaseră, dar' toți, earăși afară de învățătoarea, și novii în de ale școlii, pentru-că nici unul nu mai fusese aplicat în școală, ca astfel și din practică să fie știut cum merg trebile școlare.

Deoarece-înseși nici una, din cele 4 persoane numite, nu avea calificațiunea cerută prin legea statului pentru oficiul de învățător la școle civile, și fiind deci de temut, că neputînd institui dintr'înșii pe unul ca director, ear' pe alta ca directoară, se vor face din partea organelor statului pedeci la deschiderea școlii, comitetul hotărî în ședința de 25 August 1886, să numească ca director, o persoană, la care să se poată aplica dispozițiunea §. 137 din Art. L. XXXVIII din 1868, ear' ca directoară a internatului pe o altă persoană, care fără a da lecții, să conducă numai internatul, pentru care legea statului nu pretinde amintita calificațiune. Pentru a pute face și mai cu temei o proviziune în acest înțeles, comitetul, basat pe §. . . din statutul de organizare al școlii, a numit mai înainte un delegat al seu în afaceri școlare, și pe acest delegat l-a încredințat ca director onorar cu conducerea întregului organism al școlii și internatului.

Martori îmi pot fi toți membrii comitetului Asociațiunii, dela cel dintău până la cel din urmă, că nici când, nici măcar cu un cuvînt, nici de-adreptul, nici pe cale indirectă, eu nu am cerut, cu atât mai puțin am stăruit cândva, ca eu să fiu numit delegat și director; și earăși toți acei membri pot mărturisii că și Baronesa Elena Pop, la nime și prin nimic nu a stăruit să fie numită directoară a internatului, ci dacă și unul și altul au ajuns la aceste oficii, aceasta o au făcut numai cedînd stăruințelor membrilor din comitet și apoi impulsului inimii lor de a aduce sacrificiile cuvenite în o afacere de un atât de înalt interes public românesc. — Liber era dar' comitetul, ca chiar de pe atunci, să fi reflectat la persoanele, pe cari după începerea anului prezent școlastic le-a aflat de vrednice să le distingă, punîndu-le în locul celor, de cari acum nu mai are trebuință, căci toate aici în Sibiu se aflau și atunci și cunoscute erau nu numai ca persoane ci și după calificațiunea lor. Dacă totuși comitetul nu făcî acest lucru atunci, trebuie că puternice motive să fi avut să creadă, că mai bună ispravă și mai bune servicii vor face causei aceia, pe cari îi numise atunci, decât aceia pe cari îi numi acum, căci altcum nu mai făcea, probabil, o dispozițiune, care în cele din urmă să producă incurcături în detrimentul școlii. Și cunoscut este mai în special, pentru cei inițiați în cauză, că tocmă persoanele din comitet, cari în anul prezent școlastic stăruiră pentru schimbările ce s'au făcut, cu începutul anului prim al școlii de loc nu se înfierbăntară pentru persoana, pe care acum cu atîta zel o scoaseră la iveală și o puseră delegat, căci atunci prea le era „cîncător”, prea „nedecis”, prea cu „mulți scrupuli”, când e să se facă un pas hotărît, ear' despre persoana pusă acum directoară, adevărat că pe atunci nici vorbă nu s'a putut

face, fiind prea puțin cunoscută lunei românesce de aici și din afară.

Fiind odată subscrisul numit director al întregului institut, ear' baronesa Elena Pop directoară a internatului, comitetul se desărcină de aci înainte de toată lucrarea, ce privea școala și internatul, încredințînd o direcțiunii și conlucrării baronului David Ursu și a dlui Eugen Brote, ca membri din comisiunea edilă, exmisă încă de mult de comitet. De aci înainte toată sarcina asupra umerilor lor a zăcut și ce va să dică aceasta, numai acela poate înțelege, care a avut de a face cu astfel de lucruri. Când s'a predat direcțiunii școala, nici chiar edificiul, ca edificiu nu era pe deplin terminat, ci în decursul timpului până la deschidere și după aceea, a trebuit să fie executate încă o mulțime de lucrări mărunte, însă necesare. Mobiliarul trebuincios în școală și internat, în cea mai mare parte, atunci a trebuit comandat sau procurat, pentru materialul de foc și de iluminat tot în acel scurt timp trebuî să se facă comande; guvernanta, bonă, servitori, servitoare și spălătoreasă, instructori pentru obiectele de învățămînt facultative, tot în acele vre-o 15 zile au trebuit să fie căutate și angajate, și bine trebuia să-ți deschizi ochii să vezi pe cine angajezi; tot în acel timp trebuiau alese și comandate pianurile și cele mai necesare mijloace și aparate de învățămînt, ear' pe de altă parte, alese manualele, menite a fi date în mîinile elevilor, și înaintate ministerului pentru aprobare și admitere, și pre lungă toate aceste mai venia și grija pentru adăpostirea elevilor, care se prezentară ca interne, împărțirea lor după dormitoare, distribuirea tuturor celor insinuate după clase, examinarea celor ce nu se prezentaseră cu atestate formale ș. a. ș. a. Astfel mai în toate zilele de dimineață până seara toți, căi eram încredințați cu afacerea școlară, eram într'o continuă și febrilă agitațiune, pentru-că lucrul negat era încă mult înainte, ear' timpul pentru deschiderea școlii și internatului (15 Septemvrie) era sosit. În fine se deschise școala, dar' unul din învățători era încă în serviciu militar, ear' învățătoarea încă nu sosise dela București, unde fusese angajată, la Sibiu unde o aștepta noul angajament. Învățămîntul trebuia să se înceapă, cu toate aceste, în toate 4 clasele, ear' zorul zilelor din urmă nu mai lăsase răgazul unei cugeri în tîgna asupra modului cum împărțirea oarelor pe săptămîna și clasă să se facă mai bine și cu observarea tuturor prescrierilor pedagogiei, cum materialul de învățămînt al fiecărei clase să se distribuie pe anul întreg așa, ca să se poată realiza cu succes susținerea unității și educativitatea învățămîntului și cum totodată să se încungiere încărcarea prea mare a elevilor cu ocupațiuni și lecțiuni. Fără îndoială dar', nu vina direcțiunii a fost, dacă, deschidîndu-se școala și internatul la termenul indicat, începerea activității ei s'a făcut în pripă și nu așa cu tîgna preparată, precum negreșit ar fi trebuit să fie.

La câteva săptămîni după deschidere, se întîmplă ca directorul, probabil și din cauza neconținentei agitațiuni și încordări ce-i causeră regularea afacerilor școlare și în urma unei răceli, ce tot în această lucrare își atrăsese, să cadă la pat copleșit de o periculoasă peripetie. În restimpul de 2 luni, cât a fost bolnav, afacerile pornite deja, au mers înainte sub îngrijirea corpului didactic și a substitutului numit de comitet, scăderile observate au fost parte printr'înșii delatuate, parte prin direcțiune, după-ce directorul își reluse ocupațiunile sale oficiale. Mai împuținîndu-se lucrul încălta, s'a putut da acum ceva mai multă atențiune administrării internatului, regulării comptabilității, precum și cestiunilor de învățămînt în general, de metod și de disciplină. Cu toate aceste însă n'a putut fi vorba, ca în împrejurările date, în primul an al școlii și cu personalul încă puțin inițiat în ale școlii, să eviți toate neajunsurile, să delături toate scăderile și să faci un lucru chiar numai apropiat de o ideală perfecțiune. Lipsind lucrări și experiențe anterioare fie pentru administrație, fie pentru disciplină, fie pentru metod,

nu era nici o tradițiune, rezultată din funcțiunea regulată în mai mulți ani a unui asemenea institut, și care ar fi putut fi luată în ajutor la rezolvarea problemei, cu a cărei deslegare noi fusesem încredințați.

Pentru a pune temeiul desvoltării unei astfel de tradițiuni în viitor, corpul didactic în mai multe conferențe s'a ocupat cu cestiuni de învățămînt, de metod și de disciplină, și mai în urmă cu stabilirea unor norme, pe care le cuprinsese în un regulament al afacerilor interne ale școlii și internatului, ear' acest regulament, ca proiect, fu înaintat comitetului spre aprobare încă în primăvara anului trecut școlar. Mai tîrziu urmau pregătirile pentru examene și edarea scirilor școlare, cuprinse în l-iul program tipărit, ear' după examenele directorul prezentase comitetului un lung și detaliat raport asupra tuturor afacerilor institutului, însoțit de mai multe propuneri pentru îmbunătățiri în viitor.

În urma acestor și altor multe ocupațiuni ca profesor seminarial și ca secretar al II-lea al Asociațiunii, și și din cauza boalei de care suferisem, simțindu-mă stors de puteri, cerusem pe la începutul anului, ca onoratul comitet să mă dispenseze dela afacerile de secretar al Asociațiunii, sau dela cele ale direcțiunii școlare, sau dela amîndouă, — dar' în urmă, la insistările comitetului, lăsînd la o parte considerațiile de sănătate și de alte interese particulare, consimții a duce mai departe direcțiunea școlii, abdicînd dela secretariat. La finea anului școlar însă, în raportul amintit, rugai de nou pe comitet a reveni asupra cererii mele dela începutul anului și a mă dispensa pentru mai departe dela conducerea afacerilor școlare, însă nici de astădată onoratul comitet nu află cu cale a satisface cererii mele.

Avînd în vedere înmulțirea, mai ales a agendelor administrative ale institutului, rugasem pe comitet, în urma unui conlus conferențial, a ușura sarcina directorului prin instituirea unui administrator, ear' în proiectul de regulament amintit se normaseră îndatoririle acestui administrator și cercul lui de activitate. Acestei cereri pe deplin motivate însă, comitetul nu a aflat de bine a satisface, din contră chiar prin adausuri la acest regulament, după cum se va vedea mai la vale, au înmulțit în mod considerabil lucrul și îndatoririle direcțiunii, în același timp, în care tot mai mult și mai mult i-a restrîns cercul de activitate punîndu-l sub epitropie.

În tot timpul anului prim al funcționării școlii și internatului, când greutățile începutului mai că ne îmbrînciră, direcțiunea înzadar a așteptat vre-o instruare, vre-un sprijin real, vre-un sfat părintesc dela onoratul comitet sau dela bărbații de specialitate ce sed într'însul, căci nu i-s'a dat. Și fără îndoială că atunci era timpul cel mai potrivit, în care comitetul sau oamenii lui de specialitate, să-și fi arătat desinteresarea și bunele lor intențiuni, oferind ajutor nu atât în favorul direcțiunii, ci în favorul causei. Aceasta însă nu s'a întîmplat, ci răspunsul care ni se da la ocaziuni de așa, era: „v'am pus pe D-voastră în frunte, faceți ce și cum știți mai bine, avem deplină încredere, și ce veți face noi vom aproba tot”. Astfel abandonăți propriilor puteri, propriilor inspirațiuni, propriilor sbuciumări, în cele din urmă nici nu am mai întrebat, ci am dat cu peptul înainte și cu mulțumire sufletească și poate și cu îndreptățită mîndrie putem constata, că după împregiurări bine am croit lucrul, bine l'am pus la cale și bine l'am așezat ca să poată merge înainte.

Bucuria și satisfacțiunea aceasta nu tînu mult, căci deodată observăm, că se ivesc semne cari prevestesc începerea unei lucrări abia perceptibile, la început, dar' din ce în ce mai vedite, cu scop de a ne tăie entusaismul și a ne săpa. Era greu a-și da cineva hotărît seama despre direcțiunea ce o va lua această noauă față în desvoltarea afacerilor școlare; acum după-ce a izbucnit, fi cunoaștem rezultatul și scopul.

Combinînd inducțiunea și această din urmă proprietate, Edison a imaginat generatorul seu *piro-magnetic*, a cărui funcțiune se va înțelege ușor din cele ce preced:

Opt atrăgătoare electrice, acționate de un curent străin, sînt dispuse circularmente. Intre ele se pot întoarce opt bobine, al căror centru tare e un tub de fer subțire, întărit sus și jos în două platouri egale de fer. Aceste bobine sînt verticale și tubul ce le servă de centru sprijinitor se deschide la 2 terminuri. Firele acestor bobine sînt legate de comutatori și, dacă s'ar face a se întoarce acest aparat, s'ar putea ave o mașină de inducțiune ordinară.

Invențiunea consistă în a produce această mișcare de rotațiune prin atragerea de *electro-magneți* singure. Totul e pus asupra unui cuptor prevăcut cu o suflătoare, și dispus astfel că vîntul încălzit de combustione, traversează tuburile bobinelor și le încălzește: un ecran pus dedesubtul tuburilor, pe care Edison o numește „placă de gardă” e format din o jumătate de disc în pămînt refractiv; el permite oprirea aerului cald de a trece în oare-cari tuburi.

Aceste din urmă rămîn magnetice și sînt atrase; celelalte, încălțite, nu mai sînt astfel, eciulibru e rupt și o mișcare se produce. Făcînd prin o transmisie exterioară, a se întoarce placa de gardă, aparatul de bobine ia o mișcare de rotațiune și electricitatea e produsă. Eacă cum

Atunci Florica mergea,
Ce scia ea și făcea,
Pui, rațe, găsece tăia,
Aluaturi frămînta,
Un cuptor mare-aprindea,
În el carnea o frigea,
Aluaturi le cocea,
Toate pe plac le făcea.

Cînd toate gata erau,
La car șese boi prindeau
Și toate ce-a fost gătat
Într'un car le-au așezat.
Pe partea cea din napoi
Abia 'ncăpea un butoiu,
Care era plin de vin,
De cel roșu cu pelin,
Ear' pe partea din nainte,
Cine le mai ține minte,
Aluaturi prăjituri,
Plăcinte și cocături,
Paste, buciumași, colaci,
Umpluți cu nuci și cu maci,
Găsece, rațe și pui fripi
Deosebi învăluți.

(Va urma.)

Generatorul pyromagnetic.

Savantul inventator dl Edison a inventat o mașină pentru transformarea directă a căldurii în electricitate, cărei a dat numele de: „generator pyromagnetic”.

Pentru a pute înțelege mai bine funcțiunea aparatului, voi da câteva explicațiuni prealabile.

Mașinele actuale, dintre care stilul cel mai simplu este al lui Clarke, transformă mișcarea în electricitate, această mișcare fiind produsă de un motor oare-care cu abur, cu gaz sau cu apă.

Toate se bazez pe principiul de inducțiune, care, experimentalmente dau următorul rezultat: cînd un fir conducător e pus înaintea atrăgătorului electric sau permanent și e supus influenței sale, un curent, numit curent indus, ia naștere în acest fir. Acest curen mai intens la începutul și finele acțiunii, în cursul cărei schimbă odată sensul.

La mașina Clarke, cea mai simplă din toate, firul indus e dispus sub forma de bobine (mici țilindre de lemn) fixate pe un platon orisontal. Cele două poliuri ale atrăgătorului vertical în formă de potcoavă, sînt puse dedesubt. Făcînd platoul a se întoarce cu mare viteză, curenți induse iau naștere în bobine.

Se înțelege, că făcînd a se atinge diferitele fire ale bobinelor de un oare-care număr de piese de contact metalice comunicînd succesiv, în cursul rotațiunii cu un același conductor, se ajunge a produce un curent de sens constant format din o urmare, de unde electrice extrem reapropiate. Forța întrebunțată pentru a face

să se întoarcă sistemul de bobine e transformată în electricitate sub forma unui curent foarte propriu luminării electrice. Dacă reciproc se face a se trece curentul în conductor, platoul va lua o mișcare de rotație și electricitatea furnisată se va transforma în mișcare. Două din aceste mașini împerechiate pot astfel servi pentru transportul forței la distanță. Aceste transformări de energie se produc cu mai multe sau mai puține pierderi, după gradul de perfecțiune al mașinei.

Numeroși savanți au căutat a transforma energia insensibilă conținută în cărbune, în energie electrică, fără a trece prin intermediul mișcării.

S'a descoperit de mult timp, că bateria aramei încălțite dă naștere unui curent; dar' curentul e atât de slab, fiind dată căldura furnisată, că descoperirea n'a dat nici o practică, dacă nu e un fel de termometru, aparatul thermo-electric al lui Mellini. Actualmente, prin acest sistem nu s'a putut transforma decât $\frac{1}{500}$ a căldurii furnisate în electricitate și aceasta prin cele mai perfecționate proceduri actuale.

Pe de altă parte, Becquerel, în experiențele cunoscute, a găsit că puterea magnetică a metalelor (puterea lor de a atrage) variază cu temperatura lor: că e nulă, la căldura albă, pentru oțel, la 400 pentru nickel, etc, Magnetul electric, dar' atrage mai mult sau mai puțin tare un metal, după gradul încălțirii sale.

Editura și tiparul Institutului tipografic, societate pe acții în Sibiiu, sub responsabilitatea lui **Michail Gerula**.